

שׁוֹבֵה יִשְׂרָאֵל

בס"ד, שב"ק פרשת ראה כ"ז אב תשע"א | גליון 466

דברי הימים

אלול

עוד קט, ושפרו של אלול כבר מנסר בחלל, מקיץ לבבות נרדמים לעבודת הבורא. אחד הצדיקים אמר, כי במוצאי שמחת תורה, כבר שומעות אוזניו את קול השמש הנוקש על החלונות ומעיר יהודים ל'סליחות'... כל השנה כולה כלולה בראש השנה, וראש השנה כולו תלוי בימי אלול הנקראים 'ימי רצון' כנגד הרצון שקודם להתהוות, וכל חודש אלול, תלוי בראש שלו שהוא ראש חודש אלול.

מזלו של חודש אלול הינו 'בתולה', על שם הכתוב: "שׁוֹבֵי בְּתוּלַת יִשְׂרָאֵל, שׁוֹבֵי אֵל עֲרִיִץ אֱלֹהִים" (ירמ' כ'), והוא מורה על ענין התשובה שימים אלו מסוגלים לו. ביום ראש חודש אלול עלה משה רבינו אל ההר לאחר חטא העגל כדי להוריד לוחות שניות. וזהו רמז לכל יהודי, גם אם הלוחות שלו נשברו חלילה, הרי שימים אלו מסוגלים לקבלת לוחות שניות.

כל ימי חודש אלול ידו יתברך פשוטה לקבל שבים, וכן נרמז בכתוב "הנותן בים דרך" שמכוון כנגד ראש חודש אלול שבו נסלל דרך בתוך הים לשוב אל השם יתברך. תרגומה של המילה 'אלול' הינו 'תיור' - שוטטות בחדרי הנפש והכנתו לקראת יום ה' הגדול והנורא.

מדברי מו"ר ועט"ר רבי יאשיהו יוסף פינטו שליט"א

לפנים משורת הדין

שמחוץ לעירו. לפתע נגלה לו אליהו הנביא ואמר: בשכר תמימותך ואמונתך בבורא עולם, הוחלט להעניק לך שבע שנות עושר! **מתי תחפוץ בעושר, עתה, או באחרית ימיך?** לבבו של העני פחד ורחב משמחה אך הוא אמר לאליהו: יש לי אישה צדקת שמעולם אינני עושה דבר בלעדיה. אך ואשאל את פיה... אמרה הצדקנית: תבקש את העושר כעת! הסכים אליהו ועם שוב האיש לביתו כבר ראה את בנוי צוהלים סביב ארגז עתיק שמצאו בחצר...

את עושרם הרב, לא שמרו בני הזוג לעצמם. בניצוחה של הצדקנית חולקו סכומים אדירים לנזקקים, כשכל תרומה מצוינת בפנקס. כחלוף שבע שנים מצא אליהו הנביא את האיש שוב בשדה ואמר: הגיעה השעה להשיב את האוצר! אמר האיש: כשם שנטלתי בעצת אשתי, כך לא אשיב אלא בעצתה! אמרה האשה: הצג את פנקסי הצדקה שלנו לאליהו הנביא ואמור לו: אם יש לבורא העולם גזברים טובים מאיתנו, יקח את העושר וייתן להם. אך אם לא, ישאיר אותו אצלנו! אמר אליהו: ישאר אצלכם!

אל המשפט ביום ראש השנה, נבוא גם אנו עם פנקסים. אם לא נזכה מצד הדין, נזכה לפנים משורת הדין.

למור זקננו רבי מאיר אבוחצירא זצוק"ל, הייתה מגירה בה שכנו תשמישי הקדושה של הימים הנוראים. השופרות, הטלית, קופסת האתרוג, ואפילו מניפה מיוחדת בה השתמש בימים הנוראים... כעבור יום ט"ו באב, היה פותח את המגירה וגועה בבכי. **הנה יום הדין לפקוד על כל צבא מרום בדין...**

יום ט"ו באב כבר חלף עבר, ולנו אין מגירה עם שופרות וטלית וקופסת אתרוג. אבל אנו אולי לא זקוקים להביט באלו כדי להיבהל מיום הדין. דיינו שנביט במעשינו... רוח על פני יחלוף, תסמר שערות בשרי... כי גדול יום ה' ונורא מאוד ומי יכילנו.

לעת כזאת אנו קוראים את פרשת ראה עם הפסוקים המופלאים המצווים אותנו על מצוות צדקה: "כי יהיה בך אביון מאחד אחיך באחד שעריך... לא תאמץ את לבבך ולא תקפוץ את ירך מאחיק האביון... נתון תיתן לו ולא ירע לבבך בתתך לו, כי בגלל הדבר הזה יברכך ה' אלוקיך וגו'". **ציון במשפט תפדה ושביה בצדקה!** צדקה היא כוח מיוחד עבור אלו שאינם חשים שיצאו זכאים בדין... ריבוננו של עולם! אפילו אם מצד הדין איננו זכאים, הנה אנו נוהגים עם אחינו לפנים משורת הדין. אף אתה, נהוג חסדך, כן הודך, לשארית, סלחת!

חז"ל מספרים מעשה באיש עני ונכא לב שמתוך צער על דלותו, יצא לשוטט בחורשות

ר"ת	יצאת השבת	כניסת השבת	
20:26	19:47	18:35	ירושלים
20:23	19:49	18:51	ת"א אשדוד
20:23	19:49	18:42	חיפה
20:22	19:48	18:49	ב"ש

השיעור השבועי מהאדמו"ר רבי יאשיהו פינטו שליט"א

יתקיים בימי חמישי בשעה 21:00 בהיכל ישיבת שובה ישראל רח' שבט בנימין 34, רובע י"ב, אשדוד. פרטים נוספים בטל: 08-8679897

ניתן לקבל את העלון במייל מידי שבוע, לאחר הרשמה במייל: info@shoovaisrael.com
כמו כן ניתן לקבל במייל את דבר התורה היומי מהאדמו"ר רבי יאשיהו פינטו שליט"א
לאחר הרשמה במייל: info@shoovaisrael.com

עשר בשביל שתתעשר

על הפסוק "עשר תעשר את כל תבואת זרעך היוצא השדה שנה שנה" (י"ד, כ"ב), דרשו חז"ל (ילקוט'): עשר שלא תתחסר - עשר שתתעשר. אמר הקב"ה: עשר את שלי ואני מעשר את שלך! היכן מצאו חז"ל בפסוק רמז ליסודות נפלאים אלו?

הנה אמרו חז"ל (תנחומא): מעשה באחד שהיה מוציא מעשרותיו כראוי, והייתה לו שדה אחת והייתה עושה אלף מדות, והיה מוציא מעשרותיו ממנה מאה מדות למעשר, ומן המותר היה מתפרנס הוא ובניו ובני ביתו כל ימיו. בשעת מיתתו, קרא לבנו ואמר: בני, תן דעתך על השדה, כך וכך מדות היא עושה וכך אני מוציא ממנה מעשר, וממנה הייתי מתפרנס אני וביתי כל ימי! שנה ראשונה זרעה הבן ועשתה אלף מדות. הוציא ממנה מאה מדות מעשר. שנייה נכנס בו עין רעה ופחת הוא עשרה, ופחתה היא מאה... שלישית פחת הוא עשרה, פחתה היא מאה. וכן רביעית וחמישית עד שעמדה על מעשרותיה... כשראו הקרובים כן, עמדו, לבשו בגדים לבנים ונתעטפו לבנים ונכנסו אצלו. אמרו להם: למה באתם לשמוח על אותו האיש שנידוהו?! אמרו לו: חס ושלום, לא באנו אלא לשמוח עמך. לשעבר היית בעל הבית והקב"ה כהן, ועכשיו נעשית כהן והקב"ה בעל הבית... אמר רבי לוי: מי פחת שנה מן שנה עלי עידנא. לפיכך משה מזהיר את ישראל "עשר תעשר"!

דברי רבי לוי שבסוף המאמר תמוהים. אך זו כוונתו: התורה אמרה "עשר תעשר". למה לא "עשר עשר"? אלא התכוונה מלשום עתיד, שאם שנה זו הוצאת מעשר, בשנה הבאה תהיה כל תבואתך של שנה זו, מעשר. מה אמר הכתוב בסופו: "היוצא השדה שנה שנה". שנה מלשון 'שינוי', כמו 'שנה עלי עידנא' (בו משמשת המילה 'שנה' בלשון 'שינוי'). אם הנך משנה ולא חפץ להיות הבעל הבית שמפריש מעשרות, הקדוש ברוך משנה גם כן, ונעשה הוא הבע"ב ואתה הכהן. זהו 'עשר שלא תתחסר'.

(כסף נבחר)

גדולה ראייה משמיעה

פרשתנו מתחילה במילים: "ראה אנוכי נתון לפניכם היום ברכה וקללה" (י"א, כ"). לשם מה דרושה המילה 'ראה' בתחילת הכתוב ומה משמעותה? הלא הכתוב יכול היה להתחיל 'אנוכי נתון לפניכם היום וגו'?

המילה 'ראה', מבטאת רמה עמוקה וגבוהה ביותר של העברת מסר, הרבה מעבר לדיבור ושמיעה. נשים לב שהכתוב מזהיר אותנו בפרשת שלח: "ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם" (במדבר ט"ו, ל"ט). מדוע אנו מזהירים רק שלא לתור אחר מראה העיניים ואיננו מזהירים על משמע האוזניים?

תהליך הקליטה של האוזן הינו שכלי ומורכב. הוא זקוק לכוח הזוכר שיזכור את המילה הראשונה של המשפט כשהמדבר כבר אוחז במילה האחרונה. הוא זקוק למוח שיידע להבין את המילים, לעבד אותן ולהסיק מהן את המשמעות המתבקשת. להילחם במשמע אוזניים, זו לא מלאכה כבירה. אם הלב רק אינו משתוקק להבין את הדברים המושמעים והוא אינו רותם לכך את כישורי המוח, הדברים פשוט לא נקלטים. שונה מכך עד מאוד, הוא מראה העיניים. התובנות הנובעות מן הראייה, אינן שכליות. הן עמוקות בהרבה. הן נקלטות ברמה פנימית יותר ממשפטים מנוסחים ורהוטים. כדי להתגונן מול מראה עיניים, נדרשת אזרה מחמירה של הכתוב.

במעמד הר סיני, זכו ישראל לקבל את התורה במדרגה של "רואים את הנשמע". הם לא רק שמעו את הקולות, הם גם ראו אותם. משמעותן הרוחנית של הדברות, הלמה בהם בכל החושים האפשריים וזעזעה את אושיות נפשם. לא רק פיו של משה רבינו דיבר, מבואר בזהר שהעצם דיברו, העופות הפורחים באוויר, ההרים הנישאים וגם העבים ממעל צעקו בכל כוח את עשרת הדברות. הבריאה כולה הצטרפה לזעקה הנצחית: אנוכי ה' אלוקיך! השומעים לא נדרשו להרהר עמוקות בדברים. הדברים נחרטו מאליהם.

זו פשרה של ההקדמה: "ראה אנוכי". גם מילים אלו של משה רבינו, נאמרו במדרגה עמוקה של ראייה ותובנה על שכלית.

מול עולם חזותי ושפע הצבעים הנלחם על נפש ילדינו, לא די להגיב במשפטים מהוקצעים מנוסחים ככל שיהיו. יש צורך להשמיע דברים ברמה של "ראה אנוכי נתון לפניכם היום". לכך דרוש להט פנימי אמיתי שניצוצות ממנו יפרצו אל הלב הרך וישאירו בו רישומים במקום שהשכל נלאה מלהגיע.

מפראות

"ראה אנוכי נתון לפניכם היום ברכה וקללה" (י"א, כ"ו)

'אנוכי', רמז למידת הגאווה שהאדם מכיר במציאותו. אמרו צדיקים, כי בכיס אחד יש לאדם לאחוז במאמר: 'אנוכי עפר ואפר' ובכיס השני: 'בשבילי נברא העולם'. כי הגאווה, יכולה להיות טובה ויכולה להיות רעה. כשהיא משמשת להשתררות ולרצונות חומרניים, אין מגונה ממנה. אך כשהיא מנוצלת להתחזקות בתורה ותפילה והכרת ערכם של מצוות ומעשים טובים, אין נאה ומשובחת ממנה.

לתובנה זו מפנה הכתוב את תשומת ליבנו: ראה, 'אנוכי', מידת הגאווה, נתון לפניכם היום ברכה וקללה. היא יכולה להיות ברכה באותה מידה שהיא יכולה להיות קללה. השאלה מתי ואיך משתמשים בה... (עשר עטרות)

"וצרת הכסף בידך" (י"ד, כ"ה)

על השעה בא נבקע הים לפני בני ישראל, דרשו חז"ל: "הים ראה", מה ראה? ראה ישראל באים ורכוש מצרים בידיהם. דרשו צדיקים: הים ראה, כי למרות הממון הרב שהרוויחו בני ישראל בעת צאתם ממצרים, היה הממון נתון בידיהם, ולא הם נתונים בידי ממונם... הם משלו בממון לעשות בו כטוב בעיניהם, ואילו הממון לא גרם להם לשקוע בתאוות ח"ו. זו גם הייתה כוונת הבטחת הקב"ה לאברהם אבינו: "ואחרי כן יצאו ברכוש גדול". האם לרכוש וממון השתוקק אברהם? אך הקב"ה הבטיחו

שתודות לזיכרון הגדול במצרים, כבר יצאו משם ישראל במדרגה רוחנית גבוהה כזו, שהם יהיו בעלי רכוש גדול, ואף על פי כן, יהיה הממון בידיהם ולא הם בידי ממונם. כשראה הים מדרגה כזו של שליטת המוח על הלב, נחרד ונס.

זו היא הוראת הכתוב בפסוק הזה לכל איש יהודי: וצרת הכסף בידך! החזק את הכסף בידיים שלך שתעשה בו אתה כרצונך, ולא תהיה אתה נתון חלילה בידי הכסף להטותך מדרך הישר.

(בשם הרה"ק רבי מאיר מפרימישלאן)

"כי פתוח תפתח את ידך לו וגו'" (ט"ו, י"א)

מהלכות צדקה, אמרו חז"ל (כתובות נ): 'המבזבז, אל יבזבז יותר מחומשו'. דהיינו, שלא יחלק יתר על חומש מנכסיו.

שאלו לו תלמידי לבעל שם טוב הקדוש: מדוע מחלק את כל הונו לצדקה ועובר על דברי חז"ל אלו? אמר להם, בואו ואפרש לכם כוונת חז"ל: 'המבזבז', מי שהצדקה שנותן חשובה בעיניו כביזה, היינו שסכפו נבזז ונעשק ממנו, אין לו לתת יותר מחומשו. אך מי שיודע כי כל הכסף שייך לקדוש ברוך הוא, ואדרבה, יש לו שמחה ותענוג מן הנתינה היקרה בעיניו מפז ומפנינים, הוא ייתן ויוסיף וייתן לאין שיעור וגבול...

(וציווה הכהן)

שירות ותשבחות

על הפסוק "כבד ה' מהנוג'", דרשו חז"ל: 'מוחינך', שאם יש לך קול ערב, תן חינך לפני קונך! מכאן למדנו את מעלת האדם הנותן שירות ותשבחות לפני קונו בקול אדיר ונעים.

על השירה שמשורר אדם, להיות לשם שמים, ולא כדי למצוא חן בעיני השומעים. ומעשה בחסיד שהיה שומע קול משורר ששורר בבית הכנסת בנעימה רבה. שאלוהו: ערבים עליך נעימותי? אמר: לא! כיוון שכל כוונתו להנעים לי ואינו נותן ליבו כי בינתיים מוציא כמה הזכרות קדושות ושירות ותשבחות שתקנום שרפי מעלה... אלו הם הזמנים המשובחים לשירה בקול צלול ונעים: שבתות ומועדים טובים; שעות עלות השחר טרם מתכנס הציבור לתפילה, כדי לקיים "לשמוע אלח הרינה ואל התפילה". השירה בתפילות נעים זמירות ישראל, יקרה ומשובחת שבעתים, כיוון שכל דבריו ברוח הקודש ונכתבו לדורו ולדורות. מי שזוכה לאחוז בפלך השירה, דבק בעבודת המלאכים שכל עסקם בשירה בזמרה תמיד בכל עת לא יחשו. בכלל עבודת השירה הקדושה, גם עבודת כתיבת וחיבור פיוטים, וכאשר אדם בעל נפש זכה ובעל מעשים טובים, זוכה שיתקבלו פיוטיו בתפוצות ישראל וגם אחר פטירתו שפתותיו דובבות בקבר.

כנגד השירה החביבה לפני הקדוש ברוך, יש את תחום השירה הקלוקלת שנתפשטה בעונותינו הרבים ועצומים כל הרוגיה. יסוד איסור שירת זמירות נכרים, בכתוב "בשיר לא ישנו יין", ואמרו חז"ל: אוזן ששמעה זימרה, תעקר! כמו כן אמרו: זימרה בבית, חורבן בסופו! ויש לדעת, כי האזנה לשירי נוכרים, גורמת לרעב והפקעת שערים! חז"ל מצביעים על יוקר המחיה, כתוצאה ישירה מעוון זה. רב הונא תיקן לבני דורו שלא יזמרו בביתם ובבתי משתאות (זמירות שאינם שירות ותשבחות, וד"ל), ומיד עמד השער של מאה אווזים בזו אחד, וכן סאה חטים בזו אחד! מרוב השפע שירד פתאום, גם מחיר זה היה נחשב יקר, ואנשים סרבו לקנות... בא אמורא אחר שזלזל בתקנה זו: מיד עמד השער של אווז בודד אחד בזו! ומרוב היוקר, גם במחיר זה, לא ניתן היה להשיג כלום... אמרו במדרש אותיות דרבי עקיבא: אל"ף, א'פתח ל'שון פ'ה... אמר הקדוש ברוך הוא: א'פתח ל'שון פ'ה של כל בני בשר ודם, כדי שיהיו מקלסין לפני בכל יום וממליכין אותי בארבע רוחות העולם. שאלמלא שירה וזמרה שהם אומרים לפני בכל יום, לא בראתי את עולמי!

פניני דברי יאשיהו

בין דמיון למציאות

כמה גדול המרחק שבין הדמיון למציאות. רבות סבור אדם בליבו כי הוא כשיר למטלה מסוימת ויוצא לדרכו חזור מרץ. כשמתקרב לשעת מבחן, מתנפצים כוונותיו הטובות אל סלע המציאות...

באחד מביקורינו בפאריז, נכנס להתברך אדם שכל הופעתו אמרה מסכנות. אישוניו הכבויים סיפרו סיפור עצוב של כישלון מתמשך וחלומות שהתפוגגו. במה כבודו עוסק? שאלנו. האיש השיב: אני רופא! נו? כל פצינט שנכנס אלי שואל אותי 'היכן הרופא?...' נכון. מראהו הזכיר יותר חולה מרופא... למה לא תשתדלו יותר? שאלנו. האיש אמר: אני משתדל. רוכש כרטיס לוטו מידי שבוע...

אמרנו לו: הנה יושב עימנו אחד מידידי הישבה, בעל מזל חזק. תרכוש יחד עימו כרטיס הגרלה, חמישים אחוזים מהזכייה תיקח לך ואת החמישים האחרים יפריש היהודי הזה לצדקה. האיש הסכים.

יומיים אחר כך נשמעות נקישות בדלת. הרופא בפתח. מה? הרב, אני מרגיש שהפעם הכרטיס שלי זוכה... חמישים אחוז זה קצת יותר מידי... כמה כן? עשרה אחוז! בסדר! למחרת שוב הגיע: הרב, יש לי התחייבויות קודמות, מעשרות, משפחה... אפשר להוריד מהסכום?... שיהיה כך. כמה אלפי דולר... בסוף הוא לא זכה...

כשהמציאות רחוקה, הכל פשוט וחלק. ככל שהמציאות מתקרבת, הניסיון מתעצם והשכל עוזב את אט אט...

חכם רבי יהודה פתיא זי"ע – כ"ז מנחם אב תש"ב

לאורם נלך

להציל רבים מעוון. היה זה בעת שגדולי בבל פנו בכרוזים ליהודי ארצם, לחדול ממנהג גויי רע שהשתרש בקרב הקהילות. הכרוזים לא פעלו את פעולתם, ואז יצא חכם רבי יהודה בהכרזה משלו: מי שיש לו חולה בתוך ביתו, מוזמן לבוא אלי אחר שחדל מן המנהג הרע, ויראה נפלאות! המוני יהודים זנחו את המנהג ופנו להתדפק על דלתו. באותו פרק פעל מופתים נוראים שלא נראו ולא נשמעו, ומאז פקע שמו כיוצא בטיב שמות ולחשים, כותב קמעות, פוקד עקרות, מרפא חולים, מתקן נשמות ומוציא רוחות.

בשנת תרמ"ד החל מוציא לאור את חיבוריו שהיו עד מהרה לנכסי צאן ברזל בעולם הקבלה: יין הרקה; מתוק לנפש; מנחת יהודה; חסדי דוד; והחיבור הגדול והמפורסם: בית לחם יהודה.

געגעויו לארץ הקודש נשאוהו פעמיים לירושלים אך נבצר ממנו להתיישב בה עקב תנאי האקלים. בשנת תרצ"ד ניצחה אהבתו לארץ והוא עלה להתיישב בירושלים. שלש שנים לאחר מכן חלה ואושפז במצב קשה. תלמידו רבי סלמאן מוצפי חש לקבר רחל אימנו, ומשראה שתפילותיו אינן נענות, קם והעניק באמצעות ייחודים חמש שנים מחייו לרבו. אותה שעה התחזק רבי יהודה וחי עוד חמש וחצי שנים. בכ"ז אב תש"ב השיב את נשמתו ליוצרה ונטמן במעלה הר הזיתים, כשהוא מותיר אחריו דור של מקובלים חיים מפיו. זיעועכ"א.

חכם רבי יהודה נולד בבגדאד, לאביו רבי משה ישועה, גאון בנגלה ובנסתר, ביום ב' שבט תרי"ט. משחר ילדותו ניכרו בו כישרונות עליונים וגינוני פרישות. נכנס ללמוד בישיבת ומדרש 'בית זילכה' ויצק מים על ידי גאון ישראל רבי עבדאללה סומך. שקידתו וחרפותו הקנו לו את תואר 'הארי שבחבורה'.

חיבה יתירה נודעה לו מעם רבו רבי עבדאללה, שהכניסו בגן עדני החכמה ולימדו לדון ולהורות. הוא היה אך בן טו"ב שנים כשרבו הורידו לפני העמוד בבית זילכה המלא חכמים וסופרים. לומדי הישיבה הדגולים שלא הכירו את משפט הנער ומעשהו, לא הסתירו את מורת רוחם משליחת נער קט לפני העמוד. רבי עבדאללה היסה בהם: על רבי יהודה הנכם מערערים?! תדעו שאין רבים דוגמתו! מה תאמרו שהינו חסר סמיכה? כעת אסמוך אותו לעיניכם! והניח ידיו על ראשו וקרא: יורה יורה, ידן ידן, ויציתו לדבריו כדן חכם וזקן בישראל!

למרות היות אביו חכם ומקובל, העלים רבי יהודה הצעיר את עסקיו בצפונות החכמה. כשגילה זאת אביו באקראי, החל לומד עימו בקביעות בספר הזהר וכתבי הארי"י עד שידע אותם על בוריים ועל פה. במשך שנים הסתיר את כוחותיו הסגוליים, עד שיצא מחומות הסתרתו כדי

תנועת המוסר קמה בעקבות מעשה בו נהרג אדם באמצעות עלבון. אמרו צדיקים: התנועה לא קמה למנוע מאנשים להעליב, כי אם למנוע מהם להיעלב עד מוות...

מאמר החכם

תיקון נשמה

נחשול שמחה שטף את חוצות פולנאה לשמע דברי הרופא שגהר דקות ארוכות מעל גבי 'המוסר' הפצוע והקשיב לתגודות ליבו. אפס! הפטיר בסוף לקול תשואות ההמון. הלב הרע, שלא בחל באף דרך להמיט שואה על אחיו בני עמו, נדם סופית לאחר שסוסו האביר הטיחו ארצה תוך כדי דהרה...

עוד שעה ארוכה שכבה גופתו כדומן על פני האדמה, עד שבנו, חומץ בן חומץ, נחלץ מאחת המסבאות בעיר, כדי לעסוק בצורכי קבורתו. תינוקות של בית רבן נסחפו בצהלת המבוגרים, והחלו לרגום את הבר מינן הנישא על כתפי בנו, בכדורי רפש. מאחת הגזזטראות הושלך ביב של שופכין ובחצר בית הכנסת התכנסו העסקנים לתכנן את מהלך הלוויה הנלעגת, לולא הודיע לפתע ה'מוכח' הקדוש, מגדולי תלמידי הבעל שם טוב, על כוונתו להשתתף במעמד הקבורה...

בנו של המוסר עלץ למשמע התפנית, ועם שניסה לאתר את 'הצדיק הנסתר' שהצטנע מאחורי רשתות של אביו, הוכרח להודות כי מצא רק תהומות נוספים של רוע... מסתבר כי כשנגזר לאדם כבוד, גם מלאך טוב כמו המוכח, בעל כורחו יענה אמן...

חרף הקור העז, הייתה הלוויה לאחת הגדולות בתולדות פולנאה. אחר המיטה צעדו בסך אנשים נשים וטף, כשגם מקומם של היתומים שקיפחו את הוריהם מוחמת ההלשנות, לא נפקד. בראש השיירה צעד הבן, יהיר וזקוף כהרגלו, ולצידו, המוכח מעוטף במעילו ומכוסה שתיקה.

כשהגיעה השיירה לרחבת בית העלמין, הורה המוכח להניח את הבר מנן לארץ ופתח בדבריו: **לפריץ גדול היה כלב ושמו 'בריטאן'.** 'בריטאן'...

רעמת שערותיו של בנו של המוסר היטלטלה נרגזות, ועיניו מדדו את המוכח הישיש בחשדנות...

בריטאן, היה אהוב מאוד על לב אדונו, כיוון שהיה מומחה מאין כמוהו לצוד את אחיו החיות במהלך מסעות הציד של הפריצים...

די! הבן פרץ לשורות הקהל באגרופים קמוצים וחתר לעבר היציאה מבית העלמין. אני עוד ילמד לקח את המוכח הזקן! סינן ופנה לעבר מצודת הפריץ... כך להוליכני שולל...

משמשו של המוכח שעקב בחרדה אחר הנעשה, מיהר למשוך בשרוולו

של הצדיק ולהסב את תשומת ליבו להתפתחויות. המוכח הדפו בעדינות והמשיך: ויהי היום, ובריטאן הכלב מת. בקרב חיות היער פשטה שמחה גדולה. הציד הרע והאכזר איננו... אמר להם השועל: שוטים שבעולם. אם היה בריטאן מת טרם למדו ממנו שאר הכלבים, היה מקום לשמות. עתה שכבר למדו ממנו, אדרבה, יש לכם לבכות... כי כל עוד היה חי, לא עשו שאר הכלבים כלום ביוזעם כי גם אם יצודו משהו, יבוא בריטאן ויחמוס את טרפם כדי להתגאות בו בפני אדונו. עתה שמת, ינסו כל אחד להראות את כוחו...

המוכח נאנח חרישית והאנשים התחילו להבין... אם היה רשע זה מת טרם למדו ממנו יתר הרשעים... עתה שכבר למדו ממנו כולם... אדרבה... שטף דמעות פריץ מבין הקהל ורוח תשובה ירדה על בית העלמין.

עוד הקהל מתמוגג בדמעותיו חבט המוכח בגופתו של הרשע ומיהר להסתלק דרך הכניסה האחורית יחד עם משמשו. את יתר העבודה יעשו נערי פולנאה...

דממה ניצבה בעגלה הדוהרת. המשמש הצטנף לו בירכתיים, ירא לפצות את פיו לאור קורות היום. ברי היה לו, כי המוכח לא הטריח עצמו לבית העלמין רק כדי ליטול נקמה פורתא מן המוסר... מעשה בכלב ושמו 'בריטאן'... פעם שמע מוסר מתגלגל אחר מותו בכלב...

את פתיל מחשבתי קיפד קולו של המוכח שניהל לפתע שיחה ערה. המשמש לא הבין מאין צץ מאן שהוא מלבדו על העגלה. אך ככל שאימץ את עיניו, גברה פליאתו והלכה. מלבד שניהם אכן לא נכחה במקום נפש חיה. עם מי אם כן משוחח המוכח? בלא רשות הטה אוזן לשיחה ונוכח לחרדתו כי היא מתנהלת עם המוסר. זה שנטמן היום בבית הקברות... מה זאת? נמלטה זעקה מפיו. המוכח הצביע על אחד מאופני העגלה. חרף נסיעתה המהירה של העגלה, עמד הגלגל ללא נוע... המוסר הוא שנאחו בגלגל ותוקע אותו!

— הסביר. הוא בא להודות לי על ה'תיקון' שהמצאתי לו היום בדברי הקשים בבית העלמין... הוא גם ביקש כי יותר לא אצא כנגדו בכאלו דיבורים נחרצים... כששמע הבעל שם טוב הקדוש את תלמידיו משיחים מהמעשייה, אמר להם: הווי יודעים כי עם מותו של המוסר, ניצב הכן כלב ושמו 'בריטאן', כדי לקלוט את נשמתו שתהיה מאותה שעה מגולגלת בחיה שפלה כזו. המוכח בדיבוריו המופלאים, מנע ממנו צער נורא זה...

דג שחציו אדם

בשנת תשס"ה הכו גלי צונאמי אימתניים, בחופי הודו וסרי לנקה שבמזרח הרחוק. בתוך חרושת החדשות שזרמה מזירות האסון, בלטה ידיעה מעניינת: בין הדגים ושאר יצורי המים שהוטחו אל היבשה, נמצא דג שפלג גופו העליון דומה לצורת אדם בעוד פלג גופו התחתון הינו בצורת דג. בעוד המיסטיקנים מקבלים את הידיעה בצהלה, קמה כנגדה קבוצת צעקנים שטענו שהתיאור כולו הינו פרי דמיון של מספר עוברי בטל בכפר הוודי המרוחק. בספר 'אומנות נהוראי' (סי' כ), מביא מקבץ מופלא של ציטטות מדברי חז"ל המאששים את הידיעה ואף מוסיפים לה נופך.

המקור הראשון אולי לקיומו של יצור הכלאיים הלזה ששמו הנפוץ הינו 'בתולת הים', נמצא בדברי רש"י במסכת בכורות (ח). בפירושו המילים 'בני ימא', וז"ל: 'דגים יש ביים שחציו צורת אדם וחציו צורת דג'.

את התיאור המורחב לצורת הדג והתנהלותו, נותן בעל ספר הערוך בערך 'סרני': בתורת כוהנים פרשת שמייני כתוב בתורה על ענין הדגים איזה אסורים לאוכלם ואיזה מותרים וכו', 'הנפש' להביא את הסרני. מה היא 'סרני'? מן חית הים, מחציה ולמעלה אדם ומחציה ולמטה דג. והגידו לי שמלך גליל הצפוני המולך בדנמרק ונורווגיה, בעברו בספינה אצל מלכות נורווגיה, ראה חיה זו וישבת כחום היום על שרטון שבים. והחיה בשמעה

קול השר הקורא אל המלך, תיכף ומיד צללה בתוך הים. והעידו השר והספנים, שהייתה סרני ושראו אותה... ובדו הפייטנים שהסרני מרננת בקול ערב. ואולי קראוה 'סרני' מלשון שירה.

ממה ניזון ה'סרני'?

מין החיד"א בספרו 'מדבר קדמות', מביא בשם ספר 'צמח צדיק' תיאור נוסף: דג יש ביים שקורין סרינה, מחציו ולמעלה כדמות אדם ומחציו ולמטה כתבנית דג. ומקום משכנה בסלעים ובמקומות מסוכנים ביים, ומידי עבור איזה ספינה, תתחיל לשרור ולזמר בקול נעים הרבה, עד כי תפיל חבלי שינה על כל אנשי האנייה, ואחר כך נכנסת לתוכה והורגת ואוכלת יושביה ר"ל.

עדויות לנוכחותה של חיה מוזרה זו ודרך אספקת מזונה התמוהה עוד יותר, קיימות גם בקרב אנשים חיים. יורדי ים מארצות רחוקות שסיפוריהם נמצאו מהימנים, מעידים כי ראו בעיניהם כיצד תקפה חיה זו באמצעות שירתה המרדמיה ספינה מלאה נוסעים, ובעוד האנשים מנמנמים, התנפלה עליהם בשיניה אחדות והרגתם מיתה משונה. ר"ל.

ההסבר הרוחני לקיומה של חיה זו, נעוץ בכלל הידוע, כי בין שני מדרגות קוטביות, מוכרח להיות 'ממוצע'. הממוצע בין מדרגת המדבר למדרגת החי, הינו חיה זו הדומה מחד לאדם ומאידך לבעל חי. הממוצע בין עולם הזה לגן עדן, הינו אליהו הנביא.